EVCHARISTERIA
AD PRODIGAM IRENÆI PHILOPARTHENI NOVEMPOPVLANI PIETATEM.

Authore R. P. VITALE THERONO, Soc: JESV Presbytero.

TOLOSÆ,
Apud ARNALD. COLOMERIVM, Regis, & Academiæ Tolosanæ Typographum. 1643.

ARAM CONCORDIÆ

QVAM IN ÆDE SACRA COLLEGII
MONTALBANENSIS
PATRES SOC. IESV SCHOLÆ MODERATORES
B. MARIÆ SEMPER-VIRGINI CONCILIA-
TRICI PACIS, ET AVGVSTÆ CHRI-
STIANÆ IVVENTVTIS VRANIÆ
NVPER EREXERANT,
V̄C. I. L. B. P. N. Q. R. M. PACIS AMATOR
IDEM ET AMATVS B. V.
OPVLENTA SVPELLECTILE ET VASIS EX
ARGENTO PRETIOSIS ORNAVIT.
P. V. THERONVS COLLEGII CVRATOR
ELEGANTEM PIETATIS APPARATVM
CARMINIBVS EVCHARISTERIIS
ILLVSTRAVIT.

EVCHARISTERIVM I.

CALIX EVCHARISTICVS, ET SACRA MISSÆ SVPELLEX.

VT procul obſcœnam bellorum auertere peſtem,
Et pulchram cœlo iubeas deſcendere Pacem,
Supplicat antè tuam veneràs PHILOPARTHENVS *arā,*
Déque tuis opibus (nam quæ ſibi plurima cœlum
Indulſit, tu diues opum REGINA *dediſti,*
Et curas animi vigiles, vaſtíque labores
Conſilij, cenſu Charitum locuplete beâſti)
Parthenium vaſis altare decentibus auget,
Et ſacra nobilibus veſtit myſteria pannis.
Principio micat, & lento decocta metallo,
Spirantéſque notas cœlo mentita fideli,
Obijcit argento patientem in diuite Chriſtum:
Et vitale Dei funus, ſordéſque decoras,
Felicéſque ſilens loquitur CRATERA *dolores.*
Heic trepidat Deus, & denſis quà frondet Oliuis
FILIVS *extremo* PATREM *rogat anxius horto:*

Nec priùs absistent populos vrgere furentes,
Quàm stimulis odij veteris furialibus acti,
Insignem iustis homicidam absoluere pœnis,
Feralíque Deum ligno suspendere poscant,
Vt secum horribili Pilatum crimine nectant.
Ille quidem sæuos Pharisæi vorticis æstus,
Turbatæque fretum plebis sedare laborat,
Mox tamen vt tantos immanè tumescere fluctus
Sensit, & instantes violati Cæsaris iras
Audijt intento populum clamore minantem;
Protinùs exsiliens spurcô sibi flumine sontes
Abluit, & purô maculauit sanguine palmas,
Insontem rabidis permittens Tigribus Agnum.
O scelus! ô cæci placitum lethale furoris!
Sed felix quæ morte reos, & crimine soluet,
Æternámque dabit mortis sententia vitam.
Parte aliâ grandem Domino, sic fata ferebant,
Sæua parat Synagoga Crucem, Christíque volentis
Exangues humeros immani fasce fatigat.
Cernis vt in PATERA *formis expressa venustis*
Ducitur, & denso procedens agmine pompa,
(Ingressum licèt exanimis, & verba figuris
Materiæ rigor, & cæli torpedo negârint)
Ire tamen, mutòque loqui sermone videtur.
Incisi præeunt, crudeléque funus in ipso
Et sua carnifices spirant tormenta metallo.

Triste satellitium, fasces, lituique sequuntur,
Et nitidis Romana cohors apparet in armis.
Confusi circum nullo discrimine Ciues,
Et multus procul extremo peregrinus ab Orbe,
(Quos pietas, festique potens veneratio traxit)
Bacchantur, memorémque Deum, legemque perosi
Acribus amentata iocis conuitia torquent,
Et validis obscœna vomunt maledicta, grauique
Sudantem sub fasce Deum clamoribus vrgent,
Exitiúmque Patri proles incesta minantur.
Ponè comam laceræ veniunt, Dominique misertæ
Fœmineo cœlum quatiunt clangore puellæ.
Jlle reos inter ligno tardante Latrones
Æger, anhela trahens duro vestigia cliuo
Sudat, & immani titubans sub pondere lapsat.
Felices humeri, quibus auxiliare iubetur
Obsequium præstare Deo, nolénsque beato
Cogitur ante alios oneri succedere Simon,
Tu quoque discissâ Berenice squallida pallâ
Heic ades, & propior CHRISTO *comes ire laboras.*
Et fugere illa quidem, thalamòque latere parabat,
Dum venti caderent, furiæque reponeret æstus;
Sed tamen vt portis feralem excedere pompam
Et totam tumido Solymen feruêre tumultu
Audijt, ingenti licèt externata dolore
Audet, & aduersis mediam se plebibus infert;

Vt postrema dolens morituro munera præstet,
Afflictóque fidem probet auxiliata Magistro.
Nec satîs est miseræ, properat, colaphísque cruentas
Turpibus, & multo squallentes sanguine malas,
Consputósque oculos miserans, inhonesta decori
Tergit odorato vultus opprobria lino.
O stupor! æternùm facies impressa rubebit,
Et sacra formosas retinebunt lintea sordes.
Cernis vt apparet propior, Christóque labanti
Scanditur angusto simulatus Golgotha calle,
Golgotha, cui vigili quondam Bethel vncta Iacobo
Et sacer illustri prælusit Moria colle.
Mons vbi securis speciosi criminis ausis,
Insontem pater Isacium iugulare paratus,
Et totam in puero Credentum exscindere gentem,
Cornibus hærentem densis in vepribus, Agnum
Viderat, & cultu fidei meliore litarat,
Venturum typicâ veneratus in arbore Christum.
Heic vitæ, dirâ pereundum est morte, Deóque
Plorandum, & viuo sitiendum in stipite fonti.
Scilicet immitis postremo luditur actu
Fabula, victores scelerosæ plaudite scenæ,
Et vacuo, ciues Erebi saltate Theatro;
Dum pedibus calcata, Cruci, post verbera, virtus
Figitur, & medios inter moritura Latrones
Humanæ pendet reparatrix vita salutis.

Sed tamen, infandum, valido concussa fragore,
Et tanti faciem sceleris, populíque cruentas
Detestata manus damnant Elementa furorem.
Continuò mundi species horrescit, & omnis
Proh Superi! moriente Deo natura laborat,
Aspicis vt cœlum stupet, & marcentibus astris,
Extinctâque die, tenebrosa noctis imago
Indecorem tingit piceâ fuligine solem,
Lunáque sanguineo conniuens lumine sordet.
Aspicis vt tremefacta salit, fundóque dehiscens
Tellus, ossa vomit pansis rediuiua sepulchris.
Dissiliunt montes pauidi, mundóque rigenti
Grandia saxa necem saxis collisa minantur.
Extremo, cœli Proceres, Fideique columnæ,
Bisseni Christi comites in margine surgunt:
Et fatum Hebrææ nunquam reparabile gentis
Attoniti, sortémque Dei miserantur acerbam:
Inque SCYPHO *facti memores mollescere duro,*
Et semper gemere, & lacrymas stillare videntur.
Stat super, augustis, media inter sacra, diebus
Acceptura Deum PATINA, *excisique fidele*
Funeris officium sancto simulatur in orbe.
Heic satagunt Christi memores morientis amici,
Et mœsti, tacitæ per amica silentia noctis
Diuinum Cruce deponunt, pia turba, Cadauer.
At generosa parens tumulo sublimis ab alto

Prospectat, gladióque sinum traiecta dolentem
Exanimum recipit gremio; lacerúmque, cruentúque
Abluit illacrymans deterso puluere natum:
Et suprema labris turgentibus oscula figens
Appresso fugientem animam solatur in ore.
Ipsæ etiam comitésque viæ, sociæque laborum,
Tergeminæ veniunt Christum plorare MARIAE,
Et sua promentes fractis vnguenta alabastris
Ditibus aspergunt horrentia vulnera succis.
Sed propior sulcata genas, lacerata capillos
Eminet, infelix Christi patientis amatrix,
Et simulata licèt, veris tamen vsque videtur
MAGDALIS *incisum lacrymis mollire metallum.*
VRCEOLOS, *fictúmque manu meliore* POLVBRVM.
Instrumenta Crucis socialia, lancea, mucro,
Gallus, arundo, tudes, claui, funalia, virga,
Bulga recens, veteres nummi, speciosus aqualis,
Astragali, toga, malluuium, mantile, columna,
Funes, scala, vepres, & amaris ebria succis
Spongia; cælatis ornant impressa figuris,
Et multus duplici Cherubinus prominet alâ.
Talibus æternùm pacalia sacra colentur,
Et veneranda Deum capient altaria vasis.
Quid memorem dites, illustria munera, PANNOS?
Et circùm nitidis errans in vestibus AVRVM?
Quid tenuem referam lini subtilis AMICTVM?

Quid CYCLADEM, *& ductas operoſo pectine* MAPPAS?
Carbaſa littoribus procul exportata Batauis,
Quid LIMBOS? *quid* PVLVINOS? *quid ſerica* VELA?
Splendentémque auro LIBRI MISSALIS *alutam?*
Quæ tibi, pro patria voti reus, omnia puris,
Intemerata parens, manibus PHILOPARTHENVS *offert,*
Vt procul in ſæuos auertas prælia Turcas,
Æternâque tuos componas Pace clientes.
Tu donum placido, tu dantem reſpice vultu,
Supplicibúſque fauens, quando potes, annue votis:
Et paupertinos, mendici ſcruta poëtæ,
Quos tibi pro veteri ſacris operatus amico
Diua parat, Pacémque viro veniámque precatur,
Accipe Virgo parens inter dona aurea VERSVS.

EVCHARISTERIVM II.

PYXIS EVCHARISTICA.

TOta Deo perfusa CARO, *diuine beatas*
Cœlesti recreans epulo CARBVNCVLE *mentes* Isai. 6.
Huc etiam sacro superâ detractus ab arâ
Forcipe, pauperibus miserorum illabere mensis,
Et semper-grauidâ semper prognatus ab aluo
Arcano Deus in terras effundere partu,
Et nostris iterúmque iterúmque renascere templis;
Ecce tibi molles, speciosam PYXIDA, *cunas,*
Sed cultu meliore animum sinè labe parauit
Multo virtutum diues PHILOPARTHENVS *auro.*
Jlle quidem æternæ miseratus Virginis aram,
Et modici sordere rudes altaris amictus,
Vouerat illustrem sacris inducere mundum,
Et diti pateras inopes mutare metallo.
Iámque graues auro trabeas, & serica vela,
Quæsitásque procul tenui subtegmine telas,
Et lento ductum argento CRATERA *dicarat:*
Cùm nocte occiduâ, quando fugientibus vmbris
Candida tranquillas illustrant somnia mentes,

Attonito Diuæ species augusta Parentis
Splenduit, & roseo propiùs sic ore loquuta est.
Quid frustra Pacem clauso deducere cœlo,
Et procul extorrem precibus reuocare laboras?
Dum scelerosa diu meditatæ prælia gentes,
Infernis cudunt sibi noxia tela caminis,
Insanóque Deum sontes errore lacessunt?
Parcite sacrilegis mortales, parcite cœptis,
Et mores alios vitâ meliore professi
Exarmate pias violati numinis iras,
Vnus opem vobis, vnus præstare salutem,
Hierem. 1. *Filius, & vigilem potis est auertere Virgam.*
Vos flecti facilem, gemitu clamoris acuto
Sed magis innocui cordis plangore vocate;
Protinus afflictis veniet succurrere rebus,
Et castis fœtâ precibus lenitus acerrâ,
(Obscœnam licèt exhalet vitiosa Mephitim
Terra) tamen cœlo veniet, vestríque misertus
Horrida felici componet prælia pace.
Tu verò nitidas, vbi lapsus ab vbere Patris
Molliter accumbat, propera PHILOPARTHENE *cunas*
Votiuámque para diuinis panibus arcam.
Sic ait, & vasis speciem Regina decori,
Impressósque super formosâ PYXIDE *vultus*
Obijciens vigili media inter somnia cordi,
Iussit opus: rutilóque fores abitura nitore,

Atque domum multâ perfudit, & atria nardo.
Ille toro salit, & lacrymis & voce sequutus
Reginæ vouet obsequium præstare monenti.
Nec priùs instantem rediuiui solis ad ortum,
Excusso redeunt operosa negotia somno,
Quàm vigil ante alios ea semper cura labores
Vrgeat, & mentem irrequieto murmure pulset,
Venturo lepidum Christo penetrale parare
Et pia cælatis aptare crepundia cunis.
Protinus argento PYXIS *conflata nitenti*
Cuditur, & circùm artifici compuncta tumore,
Spirantes loquitur speciosa fraude figuras.
Hîc pius Isacium certus iugulare libentem, Gen. 32.
Nobile mactato facinus molitur amore,
Iuratique fidem obsequij testatur Abramus.
Cernis, vt exultat mæsto super ardua busto,
Traiectóque volens religatur victima fune.
Vt genitor strictum nullâ formidine ferrum
Exerit, & iugulum puer imperterritus offert.
Ergo tibi, Pater infelix, morietur, & insons
Filius, ah fatum pueri crudele! paterno
Ante Dei vigiles oculos cadet hostia ferro?
Ille tamen tenuisse manum, tenuisse minantem
Dicitur, & vocem hanc rutilâ de nube dedisse.
Sat fidei cœlóque datum: sat fortibus ausis,
Affectus Abrame tuos, animúmque probasti:

Desine feralem specioso sanguine dextram,
Et puram obsequio mentem maculare cruento.
Sed lapsum è superis structo super inijce busto,
Vicinis quem stare vides in vepribus Agnum.
Nec tibi susceptæ peritura est gloria cædis,
Sed tacitum magno pendetur fœnore votum.
Namque tuæ puer Isacius pars altera vitæ,
Quem tamen inuicto generosæ robore mentis
Ausus es immiti tenerum supponere cultro,
Viuet, vt irriguâ latè stabulatus Idume
Progeneret geminos, illustria nomina, fratres,
Innumerósque sibi toto serat orbe nepotes.
Mirantum speciem, Natique Patrísque stupētum
Attonitos vultus, incisâ in PYXIDE *seruant,*
Et memorant fidei monumentum insigne figuræ.
Exod. 12. *Hîc quoque procincti, simulacra decora, viantes*
Circunstant inopem subrecto corpore mensam:
Nec nisi lactucis conditum agrestibus agnum,
Et panes sinè fermento vescuntur Hebræi.
Agnosco veteres insani Principis iras,
Et clades Ægypte tuas, verósque tueri
Isacidum videor cælo fallente labores.
Scilicet afflictam solio sublimis ab alto
Viderat, & sortem Iudæ miseratus acerbam
Multiplici Deus immitem Pharaona flagello,
Et iustis cœlo, terrâque oppresserat armis.

Nec,

Nec tamen immani ſtantes in pectore cautes,
Nec ſæuum duri cordis molliuit ahenum.
Sed rabidæ furias, & inexorabile mentis
Protinus elidet ferali fulmine ſaxum.
Is, Moſen affatus, ait, virgáque minatus,
Dira rebellanti perfer mandata Tyranno,
Quid decies cœlo tactus, mihi ſacra parantem
Impius ingratâ populum tellure moraris?
Sed fera poſtremæ cedet veſania cladi,
Nam totâ meus Ægypto deſæuiet enſis,
Perculſas miſcens horrendis cædibus vrbes;
Et lætus, duce me, calcata per æquora Iuda
Melliferos colles, opulentáque regna tenebit.
Ne tamen inſontes inopinæ ſtragis acerbo
Funere, confuſis domibus mergantur Hebræi;
Præcipe cunctanti populo, feſtinus vt horno,
Sic placitum, faciat tenebris inſtantibus agno,
Et fuſo ſuperos adſpergens ſanguine poſtes,
Decoctas verubus paret ad conuiuia carnes:
Talis erat ſpecies epulantum, abitúmque parantum
Inciſa qualem ſimulant in PYXIDE *formæ*
Quid maleſane times linguâ vibrante minantem Num. 21.
Conflato pendere videns in vaſe COLVBRVM?
Ille tamen diris olim ſerpentibus ictos,
Roboreâ cruce ſuſpenſus ſeruabat Hebræos:
Et certam procul aſpecto dabat ære ſalutem,

Præludens medico Christi pendentis amori.

Inferiora tenent, imâque in PYXIDE *surgunt*

MELCHISEDECH, *gratúmque pijs onus* ARCA *Leuitis*

Et cœlo veniens epulum mirabile MANNA.

Gen. 14. *Cernis vt artifici cælo descriptus adorat*

Pacificæque sacrâ progressus ab æde Salemi,

Melchisedech, Rex idem hominũ, superique sacerdos

Numinis, acclini bona verba precatus Abramo,

Et PANE & VINO *sacris operatus, ouanti*

Libatas parat, & vernis victoribus escas.

Exod. 25. *Nec procul excordi populo testata fidelem*

Sæpiùs ARCA *Deum sculptis in pellibus horret*

Tota renidenti licèt intus fulgeat auro.

Supponunt humeros, cælataque colla Leuitæ

Et charo gemere oppreßi sub pondere molis

Et rigido super argento sudare videntur.

Exod. 16. *Hîc etiam pandis foribus simulata patescit*

Aurea cœlituum domus, & stillantibus astris

Pascuus Hebræis sudo pluit æthere nimbus:

Vt superûm mentes satura, terrâque vagantum

Esuries, mensâ sedeant concorditer vnâ,

Dißimilésque tamen simili se pane saginent.

Matth. 26. *Pulchrior accumbit supremâ in* PYXIDE *Christus*

Et memorem fundans æterni fœderis aram,

Bissenos arcana docet mysteria Fratres.

Cernis vt absumpto Iudæi Paschatis agno

Augustæ iußi proceres accumbere mensæ
Vitalem illæsis vescuntur carnibus Agnum,
Diuinæque sacro recreantur sanguine vitis.
Parte aliâ sculpti peregrina in veste latentem Luc. 24.
Circunstant, facilique via procul ire minantem
Discipuli comites satagunt reuocare magistrum,
Et secum dites epulas cœnare precantur.
Mox tamen vt cæcas inopino lumine mentes
Imbuit, & medius hominúmque Deique sacerdos,
Viuifico fractos sacrauit carmine PANES,
Ingenti stupuere metu, pastique beatis
Carnibus, illecebras, & amœnis ignibus acres
Verborum meminere faces, diuináque vocum
Mella, quibus sapiens mulcebat corda Magister,
Dum placidè lentos animique, viæque labores
Facundus comes ignito sermone leuaret;
Aurea priscorum libans oracula vatum.
Et Christum intuiti rediuiua luce micantem,
Laudauere pios blandè fallentis amores.
Nunc quoque lætantum vultus hilarescere credas,
Et tacitâ mutas audiri in PYXIDE *laudes.*
Quid postrema nitet, calóque incisa fideli Marc. 14.
Fœmina, conuiuam media inter fercula Christum
Ante torum prostrata colit, fractóque alabastro
Prodigit effusam cælata in PYXIDE *nardum?*
Agnosco mundum tenuem, dominúmque sequutæ

Felices memini curas, & nomen Amantis.
MAGDALIS *est, quæ funereos obeunte Magistro*
Mortalem venerata Deum meditatur honores.
Illa pedes nuper nitidos lacrymísque rigarat
Iugibus, & passo detersérat anxia crine,
Nunc etiam caput adsperso perfundit amomo,
Et pia cælatis profert opobalsama plantis.
Frendeat, & Iuda nunquam exsaturata cupido
Turpes delicias, vnguentáque perdita clamet,
Et spretos inopes cœco stridore queratur:
Immortale tamen facinus, seríque nepotes,
Et sacris æterna libris monumenta loquentur,
Impressaque super memorabit PYXIDE *cælum.*
Tantum opus, artificis molimen nobile dextræ
Virgo patrona tuæ supplex PHILOPARTENVS *aræ*
Obtulit, & gratæ pretioso anathemate mentis,
Indultas fideique suæ, rerúmque suarum
Delibauit opes, vnoque in vase parauit,
Auspice te, tumulum cæso sinè sanguine Christo;
Nascenti cunas; sanctis penetrale, penumque
Carnibus; ardenti rutilantem PYXIDA *gemmæ;*
Et pandi facilem diuinis panibus arcam.
O Diues pretio, sed ditius arte metallum!
O pacti memores veterísque, nouique figuras!
Quæ saturas, sacra cœnantum mysteria mentes
Oblectant gratâ lepidæ dulcedine fraudis;

Et multo fidei conuiuas lacte saginant:
Nobile vas! vbi turgenti lauore magistri
Fulget in argento felix audacia cœli.
Sed melius tua cœlesti decocta camino,
Aurea donantis pietas PHILOPARTHENE *fulget.*
Fallor an æternæ meditantem oracula legis,
Et matutinis subeuntem ad sydera curis
Perculit, & leni vox aurem illapsa susurro.
Terruit attonitam blandâ formidine mentem?
Quo mihi formosis illustria vasa figuris?
Quo telæ subtilis honor; quo splendida bombyx?
Et circùm niueis errans in vestibus aurum?
Si mediâ lux ægra die torpescit, & atræ
Vndique dedecorant opulentùm altare tenebræ,
Nec pulchri splendere sinunt decora omnia mundi.
Talibus orantem mediâ sublimis ab ara
Intemerata parens visa est incessere verbis;
Sed pia me, fateor, vigilantem insomnia fallunt,
Et ludunt vetulum deliria blanda poëtam,
Diua tamen claram, tenebrosum exosa nigrorem,
Te iugi rogat instinctu PHILOPARTHENE *lucem.*
Et dites loquitur cordi penitissima LYCHNOS.
Quid dubitas instante Deâ: sed protinus aude,
Patronæque cliens veneratus iussa rogantis
Aut nitidis aram pius instrue CANDELABRIS,
Aut vigilem illatis opibus meditare LVCERNAM.

Sic tibi Diua tuis nunquam nonproſpera votis
Felices liquidis producat ſolibus annos,
Et medias inter rerúmque, animique procellas,
Illuſtret dubiam cœleſti lumine mentem,
Nec ſinat altanis violari lilia flabris,
Sed procul in ſæuos auertens prælia Turcas
Securam iubeat Francis ſplendeſcere PACEM.